

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ І РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Банк програм для неповнолітніх у конфлікті з законом URL: <http://surl.li/sdfuwz> (дата звернення: 20.05.2025).
2. Вебсайт ДНУ «ІМЗО» URL: <http://surl.li/jhpygg> (дата звернення: 28.05.2025).
3. Вебсайт КНЗ «ЧОІПОПП ЧОР» URL: <https://oipopp.ed-sp.net/taxonomy/term/2552> (дата звернення: 28.05.2025).
4. Використання електронних сигарет серед молоді URL: <http://surl.li/quwtyb> (дата звернення: 20.05.2025).
5. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text> (дата звернення: 28.05.2025).
6. Інформаційні матеріали Українського інституту національної пам'яті URL: <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy> (дата звернення: 28.05.2025).
7. Матеріали Українського державного центру національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді для потреб дистанційної освіти дітей та дорослих URL: <https://patriotua.org/dystantsiine/> (дата звернення: 28.05.2025).
8. Міжнародні стандарти з профілактики вживання наркотиків URL: <http://surl.li/hxwald> (дата звернення: 20.05.2025).
9. Навчальний анімаційний ролик «Цінуй життя!» URL: <http://surl.li/mweisc> (дата звернення: 20.05.2022).
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2023 р. № 1322 «Про схвалення Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1322-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 28.05.2025).

11. Проблема залежності від комп'ютерних ігор URL: <http://surl.li/evanbz> (дата звернення: 20.05.2025).
12. Програма профілактики вживання психоактивних речовин «Свідомий вибір» / Н. Строева. Київ. 2020 URL: <http://surl.li/gozeuy> (дата звернення: 20.05.2025).
13. Проект «Мапа звитяг та пам'яті українського народу» URL: <https://zvytiaga.online/> (дата звернення: 28.05.2025).
14. Проект «Що ти знаєш про...? Історія регіонів України» Національного центру «Мала академія наук України» URL: <http://surl.li/vykyrs> (дата звернення: 28.05.2025).
15. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 березня 2023 р. № 269-р. яким затверджено План заходів з відзначення подвигів ветеранів війни, проявлених під час захисту суверенітету, територіальної цілісності та недоторканості України, на період 2023-2026 років URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/269-2023-%D1%80#Text> (дата звернення: 28.05.2025).
16. Серія відеороликів, присвячених видатним діячам, які є символом незламності української нації URL: <https://surl.li/gwgnib> (дата звернення: 28.05.2025).
17. Серія документальних фільмів про героїчну боротьбу українців за свободу та незалежність: URL: <https://surl.li/itfhqg>; <https://surl.li/uketds>; <https://surl.li/cupwtf> (дата звернення: 28.05.2025).
18. Як батькам говорити про алкоголь з дітьми різного віку URL: <http://surl.li/nvlwbl> (дата звернення: 20.05.2025).
19. Як запобігти зловживанню алкоголем та наркотиками серед підлітків URL: <http://surl.li/xvrhvc> (дата звернення: 20.05.2025).
20. Як запобігти проблемі залежності від комп'ютерних ігор URL: <http://surl.li/wgnpat> (дата звернення: 20.05.2025).

Сергій ГЛОВАЦЬКИЙ,

методист предметів мистецької освітньої галузі комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

НОВИЙ ЗМІСТ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Реформування освіти в Україні є частиною процесів оновлення освітніх систем, що відбуваються останні роки. В мистецькій освітній галузі навчання здійснюється на основі освітніх стандартів, типових освітніх програм, нового змісту навчально-дидактичних освітніх матеріалів, підручників, застосування комплексу новітніх технологій, форм і методів навчання мистецтву тощо. Освітня галузь «Мистецтво» розглядається як суттєвий компонент загальної освіти школяра. Його могутній пізнавальний і виховний потенціал пов'язаний з естетичною природою, завдяки якій досягаються потаємні найскладніші процеси духовного життя людини, її внутрішнього світу.

Враховуючи сучасні події, військову агресію РФ на території нашої держави, визначено **пріоритетні напрями** освітньої діяльності в умовах воєнного стану на уроках мистецтва, а саме:

- продовження реалізації реформи загальної середньої освіти відповідно до Концепції «Нова українська школа»;
- впровадження у 8 класах нового Державного стандарту базової середньої освіти;
- подолання втрат у навчанні, зумовлених військовою агресією РФ на території нашої держави;
- посилення національно-патріотичного виховання, формування громадянської позиції, розвиток навичок інформаційної гігієни під час війни;
- просвіта з питань особистої безпеки;
- психологічна підтримка всіх учасників освітнього процесу.

Нормативна складова

Організація освітньої діяльності з предметів мистецької освітньої галузі у закладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році здійснюватиметься відповідно до таких документів: Законів України «Про освіту», «Про повну загальну

середню освіту»; Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року; Державного стандарту початкової освіти; Державного стандарту базової середньої освіти; Типової освітньої програми (зі змінами) (Наказ МОН України від 09.08.2024 № 1120 «Про внесення змін до типової освітньої програми для 5 – 9 класів закладів загальної середньої освіти»), в якому наголошується про зміни у погодинному навантаженні для вивчення предметів мистецької освітньої галузі, а саме: мінімально – 1 година, максимально – 3 години; різниці по галузі – 2 години.

Згідно з Типовим навчальним планом для 7-9-х класів закладів загальної середньої освіти з українською мовою навчання для реалізації мистецької освітньої галузі встановлено річний діапазон кількості годин у межах мінімального показника, який становить 35 годин; максимального – 105 годин; різниця по галузі – 70 годин. Діапазон тижневого навчального навантаження мистецької освітньої галузі у 5–7-х класах становить від 1 до 3 годин (різниця по галузі – 2 години). За рішенням закладу освіти до навчального плану освітньої програми може включатися інтегрований курс «Мистецтво» або окремі предмети «Музичне мистецтво» та «Образотворче мистецтво» (кількість годин на їх вивчення школа визначає самостійно). Резерв навчальних годин (різниця між максимальною та мінімальною кількістю годин) становить 2 години, які можуть бути розподілені між обов'язковими для вивчення та вибірковими освітніми компонентами.

Слід звернути увагу, що усі модельні навчальні програми інтегрованого курсу «Мистецтво», які мають відповідний гриф МОН України, розраховано на мінімальну кількість годин. Тож для повноцінної реалізації освітньої галузі і досягнення обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом базової середньої освіти, в навчальному плані закладу освіти необхідно виділяти 2 навчальні години на тиждень для 5–7 класів. Відповідно до модельних навчальних програм розроблено робочі навчальні програми, які кожен заклад освіти може брати за основу розроблення робочих навчальних програм закладів освіти.

Звертаємо увагу, що для формування в учнів мистецьких компетентностей та реалізації практико-орієнтованого компоненту змісту програм предмети мистецької освітньої галузі мають викладати вчителі зі спеціальною мистецько-педагогічною освітою (*вчитель музичного мистецтва, вчитель образотворчого мистецтва, вчитель мистецтва*).

У 5, 6, 7 класах, де предмет викладають два вчителі (вчитель музичного мистецтва та вчитель образотворчого мистецтва), однієї години на вивчення мистецтва недостатньо, адже модельні програми і підручники створені з розрахунком на 2 години. Тому необхідно із «різниці по галузі» додати ще одну годину, щоб на вивчення мистецтва у 5, 6, 7 класах було 2 години. Але враховуючи автономію, заклади освіти мають право самостійно вирішувати погодинний розподіл годин на викладання інтегрованого курсу.

У модельних навчальних програмах та навчальних програмах ЗЗСО передбачено творче ставлення вчителя до змісту і технологій навчання; поурочного розподілу навчального мистецького матеріалу.

У разі викладання цього курсу двома вчителями заклад освіти створює на основі модельної навчальної програми навчальну програму закладу освіти, де виокремлюється дві складові за видами мистецтва із зазначенням відповідної кількості годин «Мистецтво: музичне мистецтво» (1 година на тиждень), «Мистецтво: образотворче мистецтво» (1 година на тиждень) і затверджує її рішенням педагогічної ради.

Кожен учитель самостійно визначає обсяг годин на вивчення окремої теми програми. За необхідності має право змінювати порядок вивчення тем у межах навчального року.

Педагог має можливість:

- обирати мистецькі твори для сприймання та виконання, орієнтуючись на навчальну тематику й критерій їх високої художньої якості;
- розробляти художньо-практичні й ігрові завдання для учнів, враховуючи програмні вимоги, мету уроку, дбаючи про *цілісну драматургію уроку*.

Зверніть увагу на те, що у період воєнної агресії і трагедії, які так болісно переживає населення України, вважаємо за необхідне вилючити з використання в освітньому процесі твори російських, а також білоруських митців (через позицію Білорусі щодо російського вторгнення в Україну).

Вивільнений навчальний час доцільно використати на ознайомлення учнів з творами українських, у тому числі, регіональних митців.

Викладання мистецьких дисциплін в початковій школі

Зміст мистецької освітньої галузі в початковій школі може реалізовуватися як через інтегрований курс «Мистецтво», так і через окремі предмети за видами мистецтва: образотворче мистецтво і музичне мистецтво. Вибір здійснюється з урахуванням фахової підготовки кадрового складу педагогічних працівників школи та погоджується педагогічною радою. За умови обрання закладом загальної середньої освіти окремого викладання через окремі предмети, у навчальному плані зазначаються окремі навчальні предмети: «Мистецтво: образотворче мистецтво», «Мистецтво: музичне мистецтво», на які відводиться по 1 годині на тиждень.

Основні завдання мистецької освітньої галузі початкової школи визначені в нормативних документах: Державному стандарті початкової освіти (2018 р.); типових освітніх програмах для закладів загальної середньої освіти для учнів 1-2 та 3-4 класів (розроблені під керівництвом О. Я. Савченко та Р. Б. Шияна).

Необхідною умовою реалізації завдань мистецької освітньої галузі є дотримання **інтегративного підходу** у навчанні, який може розглядатися у декількох значеннях: (у вузькому) через узгодження програмового змісту в межах галузі між різними навчальними предметами (за умови автономного викладання «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво»); (у широкому) через узгодження предметів мистецької освітньої галузі із змістом інших освітніх галузей (наприклад, сприймання музичного твору, мультфільму тощо на заняттях з вивчення мови), за умови дидактичної доцільності і коректності використання того чи іншого матеріалу.

Звертаємо увагу на необхідність дотримуватися формувального оцінювання, як в 1–4 класах, яке здійснюють з метою отримання інформації про досягнення учнів задля прийняття рішень про наступні кроки в навчанні як учителем, так і учнем. Ефективність формувального оцінювання забезпечується його безперервністю та партнерською взаємодією учасників освітнього процесу. Формувальне оцінювання ґрунтується на критеріях, що визначаються вчителем з поступовим залученням до цього процесу учнів для кожного виду роботи та виду навчальної діяльності. Враховуючи рівень сформованості умінь вчитися, навичок самооцінювання і взаємооцінювання, вміння визначати для себе певні завдання, робити вибір, пропонуємо залучати **третьокласників** до складання/коментування інструкцій завдань, опису способу його виконання, очікуваного результату (продукту) та характеристик, яким він має відповідати.

Викладання мистецтва в 5-7 класах

Звертаємо увагу, що в 5–7 класах викладання мистецтва ведеться відповідно до обраних модельних навчальних програм (наказ МОН від 12.07.2021 № 795 «Про надання грифу «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» модельним навчальним програмам для закладів загальної середньої освіти») та відповідного наказу Міністерства освіти і науки України 19 лютого 2021 року № 235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти».

До переліку модельних програм, які мають гриф МОН України, увійшли 4 модельні навчальні програми інтегрованого курсу «Мистецтво» <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/mystets-ka-osvitnia-haluzi> та 1 програма міжгалузевого інтегрованого курсу «Драматургія і театр».

В основній школі в 5–7 класах зміст освітньої галузі «Мистецтво» може реалізовуватися як через інтегрований курс «Мистецтво», так і через окремі предмети за видами мистецтва: «Образотворче мистецтво» і «Музичне мистецтво». Вибір здійснюється з урахуванням фахової підготовки кадрового складу педагогічних працівників школи та погоджується педагогічною радою.

У основній та старшій школі пріоритетом залишається органічне впровадження компетентнісного, інтегрованого, діяльнісного, особистісно орієнтованого підходів у навчання мистецтву. Провідною ознакою сучасної освіти є тяжіння до інтегрування різного роду навчальної інформації під час викладання певної навчальної дисципліни.

В основній школі, крім тематичної, застосовуються й інші види інтеграції, зокрема естетико-мистецтвознавча (художньо-мовна, жанрова, художньо-стильова тощо).

Звертаємо увагу на підходи до оцінювання результатів навчання учнів 5-7 класів, які здобувають освіту відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898 (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16>). Основними видами оцінювання результатів навчання учнів є *формування оцінювання, підсумкове оцінювання та державна підсумкова атестація*. Підсумкове оцінювання за семестр здійснюють за групами результатів навчання, що передбачені Критеріями оцінювання за освітніми галузями, з урахуванням різних форм і видів навчальної діяльності. Для формування висновків щодо рівня досягнення обов'язкових результатів навчання за семестр учитель може запропонувати учням: виконати комплексну підсумкову роботу за всіма групами результатів, визначеними в Критеріях оцінювання за освітніми галузями; виконати окремі підсумкові роботи для кожної групи результатів, визначеної у Критеріях оцінювання за освітніми галузями.

Відомості, отримані під час підсумкового семестрового оцінювання, застосовують для вироблення навчальних цілей на наступний період, визначення труднощів учнів у навчанні та коригування освітнього процесу. У Свідостві досягнень виставляють семестрові оцінки за групами результатів і на їх підставі виставляють загальну оцінку за семестр з кожного навчального предмета. Підсумкове оцінювання за рік не здійснюють. Річну оцінку виставляють на підставі загальних оцінок за I та II семестри, але вона не обов'язково є їхнім середнім арифметичним і має враховувати динаміку особистих досягнень учня протягом року. Оцінки за семестри можуть бути скоригованими. Результати семестрового

та річного оцінювання фіксують у класному журналі та Свідостві досягнень.

Упровадження нового змісту освіти у 8 класі

Згідно з положеннями Закону «Про освіту» та в процесі реалізації концепції Нової української школи, в новому 2025-2026 навчальному році відбудеться упровадження нового змісту освіти в основній школі, а саме: у 8 класах закладів загальної середньої освіти.

Реформування мистецької освітньої галузі здійснюється на основі нових освітніх стандартів, оновлення та перегляду навчальних програм, оновлення змісту навчально-дидактичних матеріалів, підручників, застосування комплексу новітніх технологій, форм і методів навчання.

Метою навчання мистецтв в 8 класі є особистісний художньо-естетичний розвиток учнів, виховання у них ціннісно-світоглядних орієнтацій у сфері мистецтва, розвиток комплексу ключових, міжпредметних і предметних компетентностей у процесі опанування художніх цінностей і способів художньої діяльності, формування потреби в художньо-творчому самовираженні та естетичному самовдосконаленні.

У 8 класі в курсі «Мистецтво» учні опановують стилі та напрями мистецтва, які історично склалися впродовж епох, тому пріоритетними стають такі види діяльності, як інтерпретація художніх творів у культурологічному контексті, виконання індивідуальних і колективних проєктів, виконання практичних завдань та засвоєння теорії мистецтв й характерних ознак стилів і напрямів, що виражені засобами архітектури, скульптури, живопису, графіки, книжкової графіки, музичного та театрального мистецтва, видів декоративно-прикладного мистецтва тощо.

В учнів водночас поглиблюються знання з термінології: мистецтвознавчої і культурологічної пропедевтики. Органічним доповненням вивчення стилів мистецтва в культурі минулого у різних видах, жанрах і формах є опанування учнями модними тенденціями різних часів і епох, а саме: мистецтвом моделювання одягу, дизайну зачісок, дизайну головних уборів, взуття, історією розвитку парфумів, тенденціями проведення дозвілля тощо.

Восьмий клас має одну тему навчального року, що присвячена історії розвитку мистецтва у світовій та вітчизняній мистецькій спадщині. Перший семестр. Тема «**Мистецтво у культурі минулого**» (16 годин). Другий семестр. Тема «**Мистецтво у культурі минулого**» (19 годин).

Починаючи із 8 класу, домінантність провідних видів діяльності на уроках мистецтва певною мірою переформатовується, художньо-практична діяльність набуває дещо іншого «забарвлення». Творче самовираження підлітків у музичній, образотворчій чи іншій мистецькій діяльності необхідно підтримувати і розвивати, втім доцільно спрямовувати відповідно до їхніх потреб та інтересів у співі чи малюванні (зокрема, у цифровому форматі), конструюванні, фільмуванні, театралізації тощо, в тому числі, у процесі виконання різноманітних мистецьких проєктів (індивідуальних, колективних).

Зазначимо, що проєктну діяльність учнів потрібно ретельно планувати, поетапно відстежувати й оцінювати результати. Учителю доцільно допомагати учням організовувати свою роботу, вчасно коректувати її, консультувати в разі виникнення труднощів. Важливим видом діяльності стає аналіз-інтерпретація творів мистецтва.

Педагог має можливість обирати мистецькі твори для сприймання та виконання, орієнтуючись на навчальну тематику та критерій їх високої художньої якості, а також розробляти художньо-практичні та ігрові завдання для учнів, враховуючи

мету уроку, програмні вимоги, дбаючи про цілісну драматургію уроку.

Система оцінювання результатів навчання в освітній галузі «Мистецтво» ґрунтується виключно на позитивному ставленні до кожного учня; оцінюється не рівень його недоліків і прорахунків, а рівень особистісних досягнень. Як відомо, значну роль у мистецькій сфері відіграють спеціальні художні здібності (*музичний слух, голосові дані, відчуття ритму, кольору, пропорцій, симультанне образне сприймання тощо*), які впливають на освітні результати учнів.

Тому індивідуальний і диференційований підходи до оцінювання мають надзвичайно важливе значення.

Для якісної і успішної реалізації інтегрованого підходу у навчанні мистецтву на допомогу вчителю, як орієнтир для конструювання уроків у частині добору мистецького матеріалу, методичного інструментарію тощо, можуть бути підручники, розроблені різними авторськими колективами.

Усі чинні підручники зазначені у **«Переліках навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України»**, що розміщені на офіційному вебсайті МОН.

Наголошуємо, основним нормативним документом, що визначає зміст та вимоги освіти є навчальна програма, а підручник – один з педагогічних засобів (з-поміж багатьох інших), що допомагає розв'язувати освітні завдання, визначені програмою.

Творчість учителя полягає в самостійному і диференційованому застосуванні орієнтовного матеріалу, здатності змінювати його в межах запропонованої структури при написанні поурочних методичних розробок, доборі художньо-практичних завдань.

Основні компоненти уроків мистецтва такі: актуалізація опорних знань: *усні види робіт*: індивідуальні, парні, групові, колективні, доповідь, розповідь; *письмові види робіт*: есе, міні-вір, таблиця, схема, вправи, відповіді на запитання, тести. *Творчі форми*: ребуси, кросворди, загадки, замальовки, вірші, інсценізації, театральні міні-постановки, міні-театри, передачі тощо.

Форми і методи роботи в процесі засвоєння нового матеріалу:

- робота з підручником, енциклопедією, словником, презентацією;
- робота з таблицями, схемами, виконання завдань у робочому зошиті;
- перегляд відео-уриwkів, роликів, документальних фільмів, сприймання музики, перегляд презентацій;
- дослідницька, пошукова, творча робота, виконання проектів.

Викладання мистецьких дисциплін в старшій школі 10-11 класи

У 2025/2026 навчальному році вивчення предметів мистецької освітньої галузі в 10-11 класах здійснюватиметься за чинними програмами: «Мистецтво. Рівень стандарту. 10-11 класи».

Вивчення мистецтва в 10-11 класі базується на основі Державного стандарту базової основної загальної середньої освіти (2017 р) та оновлених типових освітніх програм (2016 р.) – рівень стандарту та профільний рівень.

Навчальні програми «Мистецтво» для 10-11 класів логічно продовжують ознайомлення учнів з мистецтвом на прикладі мистецтва культурних регіонів світу (європейського, далекосхідного, арабо-мусульманського, індійського, африканського, американського). Програми розміщено на офіційному сайті: «Мистецтво. Рівень стандарту. 10-11 класи»,

«Мистецтво. Профільний рівень. 10-11 класи». URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita>.

Провідними видами діяльності на уроках мистецтва в 10-11 класі є пізнання мистецтва, яке відбувається через сприймання, інтерпретацію і оцінювання художніх творів з акцентом на культурологічний контекст та *творче самовираження* здобувача освіти, що реалізується через виконання мистецьких проектів (індивідуальних, колективних) та задоволення потреб учнів у співі, образотворчій діяльності, конструюванні, фото- та відеозйомці тощо, що сприятиме ефективному формуванню компетентностей, визначених навчальною програмою.

Важливо збалансувати різні види діяльності учнів під час навчання і не перевантажувати учнів зайвою інформацією, а наповнити його завданнями художньо-практичного спрямування. Інформації для засвоєння учнями має бути небагато, не варто її нагромаджувати, зокрема, історичним, світоглядним та іншими контекстами, переліками імен митців, назвами творів, дат тощо, адже наперед відомо, така інформація засвоюється тимчасово. Доцільно зосередити увагу на найголовнішому – на видах мистецтва, їх специфічних унікальних особливостях, які презентують саме той чи той культурний регіон світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція Нової української школи. URL: <http://mon.gov.ua/konczepczyia.pdf>.
2. Програми для початкової школи – «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Мистецтво» 1-4 класи. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi> ;
3. Типові освітні програми «Мистецтво» для 1-4 класи, 5-9, 10-11 класи. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>.
4. Модельні навчальні програми. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku> .
5. Модельні навчальні програми «Мистецтво». URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/mystets-ka-osvitnia-haluzi> ;
6. Державні стандарти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavni-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>.
7. Оновлені програми для основної школи освітньої галузі «Мистецтво». URL: <https://artmon59-new.ed-era.com/>.
8. Програма «Мистецтво» профільний рівень та рівень стандарту. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>).
9. Електронна платформа «Нова українська школа». URL: www.nus.inf.ua;
10. Електронна платформа «Весосвіта». URL: <https://vseosvita.ua/>;
11. Програма «Мистецтво» профільний рівень та рівень стандарту. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> .
12. Електронна платформа «Всеосвіта. Дорожня карта вчителя мистецької галузі: інструментарій оцінювання для 8-11 класів закладів загальної середньої освіти URL: <https://vseosvita.ua/library/dorozhnyia-karta-vchytelia-mystetskoj-haluzi->